Załącznik do uchwały nr 50/XX/2025
KTM ZG PTTK PTTK z 23 czerwca 2025 r.
w sprawie zmiany w Regulaminie
Odznak Turystyki Motorowej PTTK

REGULAMIN
ODZNAK TURYSTYKI MOTOROWEJ PTTK

I. POSTANOWIENIA OGÓLNE

§ 1

Zarząd Główny PTTK na wniosek Komisji Turystyki Motorowej Zarządy Głównego PTTK ustanawia następujące rodzaje odznak turystyki motorowej:

- Turysta Motorowy – TM
- Motorową Odznakę Turystyczną – MOT

§ 2

1. Odznaki turystyki motorowej TM i MOT stanowią w PTTK wyróżnienie przyznawane za potwierdzone uprawianie turystyki motorowej.

2. Celem ustanowienia odznak jest zachęcenie szerokiego ogółu społeczeństwa do poznawania walorów krajoznawczych ojczyzny, jej historii, popularyzacja indywidualnej i zorganizowanej turystyki motorowej - jako jednej z form aktywnego wypoczynku.

§ 3

1. Turystę Motorowego mogą zdobywać dzieci i młodzież w wieku od 7 do 16 lat, którzy uczestniczą w uprawianiu turystyki motorowej z osobami dorosłymi, w wycieczkach autokarowych, itp.

2. Motorową Odznakę Turystyczną mogą zdobywać osoby, które ukończyły 16 rok życia i uprawiają turystykę motorową pojazdem samochodowym, motocyklem lub motorowerem w trakcie przemieszczania się w terenie w celach poznawczych.

§ 4

1. Za rzetelność zdobywania odznak turystyki motorowej odpowiadają:
   - Komisja Turystyki Motorowej ZG PTTK
   - Terenowe Zespoły Weryfikacyjne i Referat Weryfikacyjny odznak motorowych
   - Oddziałowe Komisje Turystyki Motorowej PTTK
   - Kluby Turystyki Motorowej PTTK
   - Przodownicy Turystyki Motorowej PTTK

2. Rejestr wycieczek i imprez motorowych oraz potwierdzenia zwiedzanych obiektów prowadzi turysta w książeczce wycieczek.

3. Podstawą przyznania odznaki turystyki motorowej jest spełnienie przez zdobywającego warunków określonych w niniejszym regulaminie.

4. Odznaki TM i MOT mogą nosić wyłącznie osoby, które posiadają legitymację potwierdzającą przyznanie odznaki danego rodzaju i stopnia.

§ 5

RODZAJE I STOPNIE ODZNAK

1. Turysta Motorowy posiada 3 stopnie:

- TM w stopniu brązowym
- TM w stopniu srebrnym
- TM w stopniu złotym

2. Motorowa Odznaka Turystyczna posiada 8 stopni:

- MOT w stopniu popularnym
- MOT w stopniu małym brązowym
- MOT w stopniu małym srebrnym
- MOT w stopniu małym złotym
- MOT w stopniu dużym brązowym
- MOT w stopniu dużym srebrnym
- MOT w stopniu dużym złotym
- MOT w stopniu złotym za wytrwałość

3. Wzory odznak zawiera załącznik nr 1 do niniejszego regulaminu.

4. Odznaki turystyki motorowej zdobywa się w kolejności stopni.

5. Nie ma obowiązku zdobywania odznak TM przed MOT w przypadku, gdy turysta rozpoczyna uprawianie turystyki motorowej po ukończeniu 16 roku życia.

6. Turysta zdobywający odznaki TM, w momencie ukończenia 16 lat obojętnie, który stopień TM już posiada, kontynuuje zdobywanie odznaki MOT zgodnie z regulaminem.

§ 6

WARUNKI ZDOBYWANIA ODZNAK

Warunki wymagane do zdobycia odznaki Turysta Motorowy:

1. W stopniu brązowym należy zwiedzić i potwierdzić:
    - 5 dowolnych obiektów krajoznawczych
    - 1 obiekt zabytkowy
    - 1 muzeum lub skansen

2. W stopniu srebrnym należy zwiedzić i potwierdzić:
    - 10 dowolnych obiektów krajoznawczych
    - 2 obiekty zabytkowe
    - 2 muzea lub skanseny

3. W stopniu złotym należy zwiedzić i potwierdzić:
    - 20 dowolnych obiektów krajoznawczych
    - 3 obiekty zabytkowe
    - 3 muzea lub skanseny
    - 1 park narodowy

Warunki wymagane do zdobycia Motorowej Odznaki Turystycznej:

1. W stopniu popularnym należy zwiedzić i potwierdzić:
   - 5 dowolnych obiektów krajoznawczych
   - 2 obiekty zabytkowe
   - 1 muzea lub skanseny
   - 2 parki krajobrazowe

   uczestniczenie, w co najmniej 1 imprezie turystyki motorowej ujętej w harmonogramie imprez motorowych KTM ZG PTTK

2. W stopniu małym brązowym należy zwiedzić i potwierdzić:
   - 10 dowolnych obiektów krajoznawczych
   - 4 obiekty zabytkowe
   - 2 muzea lub skanseny
   - 1 park narodowy

   uczestniczenie, w co najmniej 2 imprezach turystyki motorowej ujętych w harmonogramie imprez motorowych KTM ZG PTTK

3. W stopniu małym srebrnym należy zwiedzić i potwierdzić:
   - 15 dowolnych obiektów krajoznawczych
   - 6 obiekty zabytkowe
   - 3 muzea lub skanseny
   - 1 park narodowy

   uczestniczenie, w co najmniej 3 imprezach turystyki motorowej ujętych w harmonogramie imprez motorowych KTM ZG PTTK

4. W stopniu małym złotym należy zwiedzić i potwierdzić:
   - 20 dowolnych obiektów krajoznawczych
   - 10 obiektów zabytkowych
   - 5 muzeów lub skansenów
   - 1 park narodowy

   uczestniczenie, w co najmniej 5 imprezach turystyki motorowej ujętych w harmonogramie imprez motorowych KTM ZG PTTK

5. W stopniu dużym brązowym należy zwiedzić i potwierdzić:
   - 30 dowolnych obiektów krajoznawczych
   - 12 obiektów zabytkowych
   - 7 muzeów lub skansenów
   - 3 parki narodowe

   uczestniczenie, w co najmniej 2 imprezach turystyki motorowej ujętych w harmonogramie imprez motorowych KTM ZG PTTK rangi ogólnopolskiej

6. W stopniu dużym srebrnym należy zwiedzić i potwierdzić:
   - 40 dowolnych obiektów krajoznawczych
   - 14 obiektów zabytkowych
   - 9 muzeów lub skansenów
   - 4 parki narodowe

   uczestniczenie, w co najmniej 5 imprezach turystyki motorowej ujętych w harmonogramie imprez motorowych KTM ZG PTTK w tym obowiązkowo 1 rangi centralnej i 4 rangi ogólnopolskiej

7. W stopniu dużym złotym należy zwiedzić i potwierdzić:
   - 50 dowolnych obiektów krajoznawczych
   - 17 obiektów zabytkowych
   - 11 muzeów lub skansenów
   - 5 parki narodowe

uczestniczenie, w co najmniej 8 imprezach turystyki motorowej ujętych w harmonogramie imprez motorowych KTM ZG PTTK w tym obowiązkowo w 2 rangi centralnej i 6 rangi ogólnopolskiej

8. W stopniu złotym za wytrwałość należy zwiedzić i potwierdzić:
   - 60 dowolnych obiektów krajoznawczych
   - 20 obiektów zabytkowych
   - 15 muzeów lub skansenów
   - 6 parki narodowe

   uczestniczenie, w co najmniej 10 imprezach turystyki motorowej ujętych w harmonogramie imprez motorowych KTM ZG PTTK w tym obowiązkowo w 2 rangi centralnej i 8 rangi ogólnopolskiej

§ 7

1. W trakcie zdobywania odznak TM lub MOT obowiązuje przestrzeganie Karty Turysty.

2. Raz zaliczony obiekt nie może być zaliczany na inny stopień odznaki.

3. Na poszczególny stopień odznaki zalicza się tylko 3 dowolne obiekty z jednej miejscowości, oprócz obiektów zabytkowych, parków narodowych, muzeów i skansenów wyszczególnionych w wykazie obiektów stanowiącym załącznik nr 2 do niniejszego regulaminu.

4. Nadwyżka obiektów zabytkowych, parków narodowych, muzeów i skansenów z załącznika nr 2 niniejszego regulaminu, zaliczana jest na poczet stopnia wyższego.

5. Nadmierna ilość zaliczonych imprez – bez względu na rangę – nie jest zaliczana na stopień wyższy odznaki.

6. Przy zdobywaniu odznak TM i MOT poszczególnych stopni, ilość wymaganych obiektów, których zwiedzenie zostało potwierdzone tylko przez członka kadry programowej PTTK, nie może przekraczać 20% wymaganego limitu.

7. Udział w imprezie turystyki motorowej ujętej w harmonogramie imprez motorowych KTM ZG PTTK, zwiedzenie obiektu, muzeum itp., musi być potwierdzone w sposób niebudzący wątpliwości.

8. Potwierdzeniem zwiedzenia obiektu może być pieczątka obiektu, dowolnego urzędu, instytucji, organizacji lub inny odcisk pieczęci z czytelną nazwą tej miejscowości, bilet wstępu, fotografia, imienny podpis obecnego podczas wycieczki, członka kadry programowej PTTK. Potwierdzeniem imprezy może być odcisk pieczęci imprezy, wlepka oraz pieczęć i podpis organizatora imprezy (Przodownika TM PTTK).

9. Przy zdobywaniu poszczególnych stopni odznak TM lub MOT zalicza się również zabytki UNESCO znajdujące się poza granicami Polski.

10. Do dowolnych obiektów można zaliczać - inne obiekty niewyszczególnione w załączniku nr 2 niniejszego regulaminu. Mogą to być np: zamki, pałace, dwory, zagrody, ratusze, domy i budynki o ciekawej architekturze, wiatraki, młyny, kuźnie, budynki przemysłowe, spichlerze, latarnie morskie, kopalnie, kościoły, sanktuaria, cerkwie, synagogi, meczety, kaplice, klasztory, muzea, izby pamięci, parki krajobrazowe i podworskie, rezerwaty przyrody, cytadele, forty, pola bitewne, cmentarze, miejsca pamięci narodowej, pomniki, historyczne obiekty edukacji, miejsca związane z życiem ludzi zasłużonych dla Polski i świata, itp.

WERYFIKACJA ODZNAK

§ 8

Dokumentem stwierdzającym spełnienie wymaganych warunków na poszczególne stopnie odznak TM i MOT są wpisy i potwierdzenia w książeczce wycieczek.

§ 9

W celu przyznania odpowiedniego stopnia odznaki TM lub MOT należy książeczkę wycieczek z poświadczeniami przedłożyć Terenowemu Zespołowi Weryfikacyjnemu.

§ 10

Poszczególne stopnie odznak TM i MOT mają prawo i obowiązek weryfikować oraz przyznawać:

1. Odznaki TM w stopniu brązowym, srebrnym i złotym - weryfikatorzy Terenowego Zespołu Weryfikacyjnego, którzy przyznają odznakę i wydają legitymację.

2. Odznaki MOT w stopniu popularnym, małym brązowym, małym srebrnym, małym złotym - weryfikatorzy Terenowego Zespołu Weryfikacyjnego, którzy przyznają odznakę i wydają legitymację.

3. Odznaki MOT w stopniu dużym brązowym, dużym srebrnym i dużym złotym weryfikują wstępnie weryfikatorzy Terenowego Zespołu Weryfikacyjnego, wypełniają wniosek o przyznanie odpowiedniej odznaki MOT i przesyłają do weryfikatora Referatu Weryfikacyjnego KTM ZG PTTK, który przyznaje odznakę i wydaje legitymację.

4. Odznakę MOT w stopniu złotym za wytrwałość na wniosek Referatu Weryfikacyjnego przyznaje KTM ZG PTTK.

5. W Referacie Weryfikacyjnym KTM ZG PTTK działają weryfikatorzy z prawem weryfikacji i przyznawania wszystkich odznak motorowych z zastrzeżeniem pkt. 4.

POSTANOWIENIA KOŃCOWE

§ 11

1. Turyści posiadający odznaki MOT wyższego stopnia mogą zdobywać Odznakę MOT popularną po spełnieniu warunków określonych w niniejszym regulaminie.

2. W przypadku zdobywania odznak krajoznawczych i turystycznych, w których jednym z wymogów jest uzyskanie określonej ilości punktów z danego rodzaju turystyki kwalifikowanej, stosuje się 15 pkt. za każdy dzień wycieczki motorowej.

§ 12

Po wejściu w życie niniejszego regulaminu, turysta osobiście decyduje, na jakich zasadach będzie kontynuował rozpoczęte już zdobywanie odznaki TM lub MOT, lecz po zdobyciu tego stopnia, odznaki następnych, wyższych stopni muszą być zdobywane zgodnie z tym regulaminem.

§ 13

Wykazy osób, którym zostaną przyznane odznaki MOT w stopniu złotym za wytrwałość, będą podawane do wiadomości w biuletynach KTM ZG PTTK. Wręczenie tych odznak winno odbywać się w sposób uroczysty.

§ 14

1. Ostateczna interpretacja regulaminu należy do KTM ZG PTTK.

2. Tracą moc wcześniejsze Regulaminy Odznak Turystyki Motorowej PTTK.

3. Regulamin został zatwierdzony przez Prezydium Zarządu Głównego PTTK w dniu …….. roku uchwałą nr …….. i wchodzi w życie z dniem jej podjęcia.

Załącznik nr 1
do Regulaminu Odznak Turystyki Motorowej PTTK

Turysta Motorowy

		
stopień brązowy	stopień srebrny	stopień złoty

Motorowa Odznaka Turystyczna

			
stopień popularny	stopień mały brązowy	stopień mały srebrny	stopień mały złoty

		
stopień duży brązowy	stopień duży srebrny	stopień duży złoty

stopień złoty za wytrwałość

Załącznik nr 2
do Regulaminu Odznak Turystyki Motorowej PTTK

OBIEKTY ZABYTKOWE

1. Arkadia – ogród romantyczny Heleny Radziwiłłowej
2. Baranów Sandomierski – zespół zamkowo-parkowy
3. Binarowa – kościół św. Michała Archanioła
4. Blizne – kościół Wszystkich Świętych
5. Bochnia – Kopalnia Soli
6. Boguszyce – kościół św. Stanisława Biskupa
7. Brunary Wyżne – cerkiew św. Michała Archanioła
8. Brzeg – zamek Piastów Śląskich
9. Chełm Lubelski – kościół Rozesłania Świętych Apostołów
10. Chełm Lubelski – podziemia kredowe
11. Chełmno n/Wisłą – średniowieczna zabudowa miasta z renesansowym ratuszem
12. Chełmno n/Wisłą – twierdza
13. Chęciny – Jaskinia Raj
14. Chotyniec – cerkiew Narodzenia Przenajświętszej Bogurodzicy
15. Ciechocinek – zabytkowe tężnie z warzelnią
16. Częstochowa – zespół klasztorny oo. paulinów na Jasnej Górze
17. Dęblin – twierdza
18. Dębno Podhalańskie – kościół św. Michała Archanioła
19. Gdańsk – bazylika konkatedralna Wniebowzięcia NMP
20. Gdańsk – ratusz Głównego Miasta
21. Gdańsk – Twierdza Wisłoujście
22. Gdańsk – miasto w zasięgu obwarowań XVII w.
23. Gdańsk – Wielka Zbrojownia
24. Gniezno – bazylika prymasowska Wniebowzięcia NMP i św. Wojciecha
25. Grudziądz – twierdza
26. Grunwald – Pole Bitwy
27. Frombork – zespół katedralny biskupów warmińskich
28. Haczów – kościół Wniebowzięcia NMP i św. Michała Archanioła
29. Henryków – zespół klasztorny opactwa cysterskiego
30. Jawor – Kościół Pokoju
31. Kalwaria Zebrzydowska – zespół klasztorny oo. bernardynów
32. Kamień Pomorski – zespół katedralny
33. Katowice – osiedle robotnicze Nikiszowiec
34. Kazimierz Dolny – zabytkowa zabudowa miasta
35. Kielce – zespół pałacowy biskupów krakowskich
36. Kołobrzeg – twierdza
37. Kraków – średniowieczna zabudowa Starego Miasta w obrębie Plant
38. Kraków – zabudowa dzielnicy Kazimierz i Stradom
39. Kraków – zamek królewski i bazylika archikatedralna św. Stanisława i św. Wacława na Wawelu
40. Kraków – bazylika Wniebowzięcia NMP
41. Kraków – kościół św. Anny
42. Kraków – klasztor augustianów z kościołem św. Katarzyny
43. Kraków – kościół Świętych Apostołów Piotra i Pawła
44. Kraków – zespół klasztorny oo. kamedułów na Bielanach

45. Kraków – sukiennice
46. Kraków –-Collegium Maius Uniwersytetu Jagiellońskiego
47. Kraków – zespół fortyfikacji miejskich (Brama Floriańska, Barbakan)
48. Krasiczyn – zespół zamkowo-parkowy
49. Kruszyniany – meczet i mizar
50. Krzeszów – zespół opactwa cystersów
51. Kwiatoń – cerkiew św. Paraskewy
52. Legnickie Pole – zespół klasztorny oo. benedyktynów
53. Lidzbark Warmiński – zamek biskupów warmińskich
54. Lipnica Murowana – kościół św. Leonarda
55. Lubiąż – zespół opactwa cystersów
56. Lublin – kaplica Świętej Trójcy na zamku królewskim
57. Łańcut – zespół pałacowo-parkowy
58. Łęknica – Park Mużakowski
59. Łódź – Księży Młyn
60. Malbork – krzyżacki zamek
61. Modlin – twierdza
62. Nieborów – zespół pałacowo-parkowy
63. Nowy Wiśnicz – rycerski zamek
64. Olsztyn – zamek kapituły warmińskiej
65. Osowiec – twierdza
66. Ostrów Lednicki – relikty chrześcijańskiej architektury Polan
67. Owczary – cerkiew Opieki Matki Bożej
68. Płock – Wzgórze Tumskie
69. Powroźnik – cerkiew św. Jakuba Młodszego Apostoła
70. Poznań – ratusz
71. Poznań – kościół farny św. Marii Magdaleny
72. Przemyśl - zespół staromiejski
73. Pszczyna – zespół zamkowo–parkowy
74. Puławy – zespół pałacowo–parkowy
75. Radruż – cerkiew św. Paraskewy
76. Radzyń Chełmiński – ruiny krzyżackiego zamku
77. Sandomierz – kościół św. Jakuba i klasztor oo. dominikanów
78. Sandomierz – średniowieczna zabudowa miasta z gotyckim ratuszem
79. Sękowa – kościół śś. Filipa i Jakuba
80. Smolnik – cerkiew św. Michała Archanioła
81. Srebrna Góra – Twierdza Srebrnogórska
82. Stargard – kościół NMP Królowej Świata
83. Strzelno – rotunda św. Prokopa i bazylika św. Trójcy
84. Sulejów Podklasztorze – zespół opactwa cystersów
85. Świdnica – Kościół Pokoju pw. Trójcy Świętej
86. Świnoujście – twierdza
87. Toruń – średniowieczna zabudowa Starego i Nowego Miasta
88. Toruń – Kamienica pod Gwiazdą
89. Toruń – bazylika katedralna św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty
90. Toruń – kościół Świętego Jakuba Apostoła
91. Toruń – kościół Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny
92. Toruń – gotycki ratusz Starego Miasta
93. Toruń – twierdza
94. Trzebnica – zespół opactwa cysterek
95. Tum – archikolegiata NMP i św. Aleksego
96. Turzańsk – cerkiew św. Michała Archanioła
97. Tykocin – historyczny zespół miasta
98. Ujazd – ruiny rycerskiego zamku „Krzyżtopór”
99. Warszawa – Stare Miasto

100. Warszawa-Łazienki – zespół pałacowo-parkowy
101. Warszawa-Wilanów – zespół pałacowo-parkowy
102. Wąchock – zespół klasztorny cystersów
103. Wieliczka – Kopalnia Soli
104. Wieliczka – królewski zamek żupny
105. Wrocław – Hala Stulecia
106. Wrocław – archikatedra św. Jana Chrzciciela
107. Wrocław – późnogotycki ratusz
108. Wrocław – zabudowa Ostrowa Tumskiego
109. Wrocław – zabudowa na wyspie Piasek
110. Zamość – katedra Zmartwychwstania Pańskiego i św. Tomasza Apostoła
111. Zamość – renesansowa zabudowa Starego Miasta
112. Żagań – zespół pałacowo-parkowy

MUZEA I SKANSENY

1. Będzin – Muzeum FORD MOBIL
2. Biała Olecka – muzeum motoryzacji
3. Biłgoraj – skansen „Zagroda Sitarska”
4. Biskupin – Muzeum Archeologiczne
5. Bodzentyn – zabytkowa zagroda Czernikiewiczów
6. Bóbrka – skansen przemysłu naftowego
7. Ciechanowiec – muzeum rolnictwa
8. Chabówka – skansen taboru kolejowego
9. Chlewiska – zabytkowa huta żelaza
10. Chorzów – Górnośląski Park Etnograficzny
11. Dobczyce – Skansen Drewnianego Budownictwa Ludowego
12. Duszniki Zdrój – Muzeum Papiernictwa
13. Dziekanowice – Wielkopolski Park Etnograficzny
14. Gdynia-Cisowa – Gdyńskie Muzeum Motoryzacji
15. Gniezno – muzeum archidiecezjalne
16. Janowiec N/Wisłą – skansen budownictwa drewnianego
17. Jaworzyna – muzeum kolejnictwa
18. Jelenia Góra – Muzeum Motoryzacji
19. Jurgów – Zagroda Sołtysów
20. Kluki – Muzeum Wsi Słowińskiej
21. Kłóbka – Kujawsko-Dobrzyński Park Etnograficzny
22. Kolbuszowa – Muzeum Kultury Ludowej
23. Kościerzyna – Muzeum Kolejnictwa
24. Kraków – Muzeum Inżynierii i Techniki
25. Krzemionki – muzeum archeologiczne
26. Kudowa-Pstrążna – Muzeum Kultury Ludowej Pogórza Sudeckiego
27. Lednica – Muzeum Pierwszych Piastów
28. Lublin – Muzeum Wsi Lubelskiej
29. Łowicz – muzeum - Ośrodek Plenerowy Budownictwa Ludowego
30. Łódź – Centralne Muzeum Włókiennictwa
31. Maurzyce –-skansen łowicki
32. Mniszew – Skansen Bojowy 1 Armii Wojska Polskiego
33. Modliszewice k. Końskich – Muzeum Motoryzacji „Polskie Drogi”
34. Nadole – skansen Zagroda Gburska i Rybacka
35. Nowa Słupia – muzeum starożytnego hutnictwa
36. Nowogród – skansen kurpiowski
37. Nowy Sącz – Sądecki Park Etnograficzny
38. Ochla – muzeum etnograficzne

39. Olsztynek – Muzeum Budownictwa Ludowego - park etnograficzny
40. Oława – Muzeum Motoryzacji Wena
41. Opole – Muzeum Wsi Opolskiej
42. Osiek nad Notecią – Muzeum Kultury Ludowej
43. Oświęcim – Miejsce Pamięci i Muzeum Auschwitz-Birkenau
44. Otrębusy k/Pruszkowa – Muzeum Motoryzacji i Techniki
45. Pobiedziska – skansen miniatur
46. Pszczyna – skansen - Zagroda Wsi Pszczyńskiej
47. Radom – Muzeum Wsi Radomskiej
48. Rudy – skansen kolei wąskotorowej
49. Sanok – Park Etnograficzny - Muzeum Budownictwa Ludowego
50. Sielpia Wielka – Muzeum Zagłębia Staropolskiego
51. Sieradz – Sieradzki Park Etnograficzny
52. Sierpc - Muzeum Wsi Mazowieckiej
53. Sochaczew – Muzeum Kolei Wąskotorowej
54. Stróże – Muzeum Pszczelarstwa
55. Swarzędz – Skansen i Muzeum Pszczelarstwa
56. Szczecin – Muzeum Techniki i Komunikacji
57. Szreniawa – Muzeum Narodowe Rolnictwa i Przemysłu Rolno-Spożywczego
58. Szymbark – Skansen Wsi Pogórzańskiej
59. Ślemień – Żywiecki Park Etnograficzny
60. Ślęza – Muzeum Motoryzacji i Techniki, Zamek Topacz
61. Tarnowskie Góry – Sztolnia Czarnego Pstrąga
62. Tarnowskie Góry – zabytkowa kopalnia srebra
63. Tarnowskie Góry – muzeum motoryzacji
64. Tarnów – muzeum etnograficzne
65. Tokarnia – Muzeum Wsi Kieleckiej
66. Tomaszów Mazowiecki – Skansen Rzeki Pilicy
67. Toruń – Muzeum Etnograficzne
68. Toruń – Muzeum Podróżników im. Tony'ego Halika
69. Wambierzyce – Muzeum Dawnych Sprzętów
70. Warszawa – Muzeum Powstania Warszawskiego
71. Wdzydze Kiszewskie – muzeum - Kaszubski Park Etnograficzny
72. Wenecja k/Żnina – Muzeum Kolei Wąskotorowej
73. Wierzchosławice – Muzeum Wincentego Witosa
74. Wolsztyn – Skansen Budownictwa Ludowego
75. Wolsztyn – skansen parowozów
76. Wygiełzów – park etnograficzny
77. Zabrze – zabytkowa kopalnia węgla kamiennego „Guido"
78. Zalipie – zagroda Felicji Curyłowej
79. Zawoja – skansen im. Józefa Żaka
80. Zubrzyca Górna – Orawski Park Etnograficzny

PARKI NARODOWE

1. Babiogórski Park Narodowy
1. Białowieski Park Narodowy
2. Biebrzański Park Narodowy
3. Bieszczadzki Park Narodowy
4. Park Narodowy „Bory Tucholskie"
5. Drawieński Park Narodowy
6. Gorczański Park Narodowy
7. Park Narodowy Gór Stołowych
8. Kampinoski Park Narodowy

9. Karkonoski Park Narodowy
10. Magurski Park Narodowy
11. Narwiański Park Narodowy
12. Ojcowski Park Narodowy
13. Pieniński Park Narodowy
14. Poleski Park Narodowy
15. Roztoczański Park Narodowy
16. Słowiński Park Narodowy
17. Świętokrzyski Park Narodowy
18. Tatrzański Park Narodowy
19. Park Narodowy „Ujście Warty”
20. Wielkopolski Park Narodowy
21. Wigierski Park Narodowy
22. Woliński Park Narodowy